

Kas žmogui teikia ramybę?

Pasaulis nėra sukurtas ramiam žmogaus gyvenimui. Taip manė tokie egzistencializmo srovės atstovai kaip A. Kamiu ir A. Šopenhaueris*. Būtent todėl, kad gyvenimas tėra virtinė (dažnai nemalonių) atsitikimų, individas nuolat ieško kampelio, kuriame atrastų vidinę harmoniją. Dažnam ramybę suteikia gamta, kuri nuo senovės buvo žmogaus maitintoja ir gerbūvio sergėtoja. Žinoma, harmoniją pasiekti galima ir priėmus stoicizmo filosofiją, dėl pasaulėvokinių priežasčių.

Žmogus, grįždamas prie savo ištakų, gali pasiekti būties pilnatvę. Ne veltui vienas įžymiausių švietėjų prancūzas Ž. Ž. Ruso teigė: „Atgal į gamtą!“ Tai raginimas nepamiršti savo prigimties, kuri nuo senovės susieta su agrarine kultūra. Tokį kvietimą priėmė XVIII a. pab.–XIX a. kūrė romantikai. Šios meno srovės atstovai idealizavo gamtą, vertino jos galią paveikti žmogaus emocijas. Tai akivaizdu tiek vokiečių tapytojo K. D. Frydricho darbuose („Keleivis ties ūkų jūra“), tiek lietuvių poeto A. Baranausko kūrinuose. Būtent pastarasis parodė, kokią įtaką miškas turi lietuvių emocinei santarvei. Pats Baranauskas dar vaikystėje domėjosi tautosaka, klausėsi gyvos anykštėnų šnektos ir su tėvu vaikštinėdavo po mišką. Ko gero, tai lėmė nuostatą, kad gamta poetui buvo tikri namai, kuriuos jis mylėjo ir gynė. Tai Baranauskas įrodė paneigdamas Varnių kunigų seminarijos dėstytojo žodžius, kad tik lenkų kalba galima vaizdžiai aprašyti gamtovaizdį, kaip aprašė A. Mickevičius poemoje „Ponas Tadas“. Poetas per kelis metus parašė romantinę poemą „Anykščių šilelis“. Joje atskleidžiamas lietuvių santykis su mišku kaip su sakralia erdve. Šilelis nuo seno buvo prieglobstis žmogui. Gamta ne tik maitino, bet ir savo garsais, kvapais, spalvomis taip nuramindavo lietuvi, kad net jo siela „kaip varpa pribrendus nulinko“. Miške širdis pripildoma šventomis pajautomis, todėl skruostais rieda džiaugsmo ašara: „Dažnai miške lietuvis, ko verkia, nežino“. Galiu teigti, kad šilelis žmogui suteikia dvasinę ramybę. Vadinasi, kaip teigė dramaturgas O. Koršunovas: „Gamta ir peizažas yra mūsų sielos atspindys.“ Individas, puoselėjantis ryšį su gamta (savo prigimtimi), ieškodamas grožio jos natūralume, neabejotinai suras vidinę harmoniją.

Susitaikymas su neišvengiama lemtimi gali individui suteikti ramybę. Vienas stoicizmo filosofijos pradininkų Markas Aurelijus teigė, kad prieštara tarp kilnių norų ir žiaurios realybės lemia neviltį. Todėl tas, kuris oriai priima likimo mestus iššūkius, nesibaimina dėl savo ateities. Būtent tokiu požiūriu vadovavosi daugelis 1944–1953 metais partizaninėje kovoje dalyvavusių drąsių Lietuvos vyrų. Jie nesutiko su neteisėta sovietų okupacija ir ginklu stengėsi atkurti valstybės nepriklausomybę. Kova vyko su kur kas didesnėmis SSRS pajėgomis, tad įsitraukimui į rezistencinę veiklą reikėjo tvirto pasiryžimo. Sprendimą prisidėti prie partizanų priėmė ir poetas B. Krivickas. Jis 1944 metais mokytojavo Biržų gimnazijoje, tačiau prasidėjus rezistenciniam judėjimui suprato, kad turi padėti kovose už Lietuvos laisvę. Tai buvo ramios sąžinės sąlyga. Nors vidutinė partizanavimo trukmė buvo vos pusmetis, Krivickas išgyveno kur kas ilgiau ir savo poezija įrodė žmogaus nusiteikimo galią. Kaip antai eilėraštyje „Mano dienos nebūtin pasvirę“ mirštančio rudens įvaizdžiu parodomas susitaikymas su nepakeičiama lemtimi. Tačiau lyrinis subjektas supranta, kad pasiaukojimas yra teisingas, nes tėvynės gerovė yra kur kas svarbesnė už individo gyvybę. Moralinė pergalė nuramina žmogų. Stojiška laikysena pabrėžiama ir eilėraštyje „Dovydas prieš Galijotą“. Biblinis motyvas iliustruoja lyrinio „Aš“ narsą kovoje su kur kas didesne jėga. Dovydas turi tik nedidelę svaidyklę, tačiau jam svarbiausia apginti Dievo vardą. Suprasdamas, jog gina tiesą jis oriai stoja prieš filistinų milžiną ir nerodo jokios baimės. Vadinasi, harmoniją galima pasiekti priėmus savo lemtį. Šiandien stojiškumo principų svarbą primena V. Sruoginio ir J. Ohman filmas „Nematomas frontas“. Partizanų vado J. Lukšos-Daumanto istorija XXI a. žmogui parodo, jog tik priešinantysis pavergėjams galima užsitikrinti švarią sąžinę. Taigi, priimdami gyvenimą tokį, koks jis yra, galime jaustis ramūs*.

Nors pasaulis nesutvertas žmogaus ramybei ir kartais primena Sizifo kančias, individas vis tiek gali atrasti vietą, kurioje jam nieko netrūks. Tai gamtos pasaulis, užauginęs ir

maitinę žmogų. Taip pat tvirtas asmeninis apsisprendimas gali užtikrinti dvasinę harmoniją. Idilišką vaizdą tarsi iš Ž. Sero impresionistinio paveikslo „Sekmadienio popietė Grand Žatos saloje“.

**Žvaigždute pažymėti nedideli turinio trūkumai.*